

ဆိုက်ဗွက်

ပွဲအဘိဓာန်အာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ ညးကိုလင်အ ဓိပ္ပါယ်(၂)သ်ရ။ (1) to approach [I find this meaning only in Haswell and the Christian literature.]; (2) to be conversant with, to be skilful, clever, to be versed in မဒ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗွာအာထောန်သိုင်ဂ် ညးကိုလင်အဓိပ္ပါယ် ‘ကျွမ်းကျင်သည်’ ‘ကျွမ်းကျင်သော’ ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ ဗွဲအဓိပ္ပါယ် ‘to approach’ (ဗတ်ဗွာ/ ‘ချဉ်းကပ်သည်’)ဂ် ဆပွဲလိက်အာဟာတ်သဝ်လ်(Mr. Haswell)ဂ် ကော်ဆပွဲလိက်ဝေဘာသာခရေတ်ဟေင် ညးဝွံဆိုညာတ်လင် အာဟာလီဒေဂ်ရ။ ဆဗွတ်အဲဝွံကတ်လူတ် စွတ်ဂိုင်သမ္ဘိလင်ဂ် ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ အဲဝွံညာတ်လင်အဓိပ္ပါယ်(၂)သ်တဲ နအဓိပ္ပါယ်(၂)သ်ဝွံဟေင် အဲကြက်ဟိုပျးပွဲထွေးကိုညိအဲ။

အဓိပ္ပါယ်(၁)။ ဆိုက်ဗွက် (+ ဗွဲ)
ကျွမ်းကျင်သည်။ သိလိမ္မာသည်။ ပါးနပ်သည်။ အတတ်အပြီးသို့ရောက်သည်။ တတ်မြောက်သည်။ သိနားလည်သည်။
to master, to be conversant with, to be skilful, to be shrewd, to be well trained, to be clever, to be versed in, to be able

ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ နိပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ဗွဲမဂ္ဂိုင်သိုမဒင်စုတ်တဝိဘတ် ‘ပွဲ’ ဝွံတဲဟေင် ဖျပ်ကို ဝေါဟာရတွက်မဲ့မဲ့တဲ မစကာတ်ရ။ နိသဲကိုဝေါဟာရမဖျပ်လင်မဲ့စွဲဂ်တဲ အဓိပ္ပါယ် ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝွံ ဝွံပြာကတ်တဲရ။ ‘စီကွေး’၊ ‘ချိုဟ်ကေက်’၊ ‘နွံကိုစလီစလေး’၊ ‘ကျိုဟ်ခွင်’၊ ‘လေပ်တီ’၊ ‘လေပ်ကွတ်’၊ ‘စိုပ်ဒတဲကွတ်’ သ်ဝွံမဒ်လအာအဓိပ္ပါယ်ဍေ့ရ။ နဝေါဟာရဗွာ ‘ကျွမ်းကျင်’၊ ‘လိမ္မာ’၊ ‘တတ်ကျွမ်း’၊ ‘တတ်သိ’၊ ‘နားလည်’၊ ‘(အတတ်ပညာ) အပြီးသို့ရောက်’၊ ‘လိမ္မာပါးနပ်’ မူးဝွံတအ်ဂ် ဂပ်ဂပ် ပ္တောအ်စတ်အဓိပ္ပါယ်ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂ်လိက် to be conversant with, to be skilled at, to be versed in, to be clever, to be shrewd ရ်သ်ဝွံဟိုမာန်ရ။ ဩဝ်ဗိုလူတ်တဝါကျပယိုက်ဂမ္တိုင် အဲမရင်တွင်ထွေးကိုလင်ဗွဲသွပ်ဝွံတဲ အဓိပ္ပါယ်ဍေ့ကို ဒွဲဝဲဝါဝွံစကာတ်ဍေ့ကို ညးမလူတ်တအ် ကြက် သွောံတွေးစိုတ်မာန်ရောင်။

- ဗောဓိသတ်ဒ်ဂကူသေဠီ အာစိုပ်ဒ်ဗွဲတဲ ကလိဝွံဠာန်သေဠီ စူဠသေဠီဂးယု၊ နွံပညာစီကွေး ဆိုက်ဗွက်ပွဲလိတ်အိုသိုဟေင်။ (၅၅၀။ ၉-၄။ ပ-၁၄။ အစွောံ)။ ပွဲမူဗွာ(ညောင်ကန်)/ ထိုစူဠသုဠေးသည် ပညာရှိ၏။ လိမ္မာ၏။ ခပ်သိမ်းသောနိမိတ်တို့ကိုလည်း သိ၏။ (၅၅၀။ ပ-၃၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ A wise and clever man was he, with a

keen eye for signs and omens. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-19) (ဆိုက် ဗွက်ပွဲလို့တ် = နိမိတ်တို့ကိုသိသည် = to have a keen eye for signs and omens)

- ယွံခမိတ်၊ တွပညာမဆိုက်ဗွက်ပွဲဗနိက်ကို တံခြပ်စိုန်အောက်ကို ခါမစီရောင်ဒေး ပိုန်ခြပ်တို့ဝါရမ ဤင်က္ခိဗဒ်တဲ သော့ပွန်လင်ဇကု ပွဲတသိုက်ဟောင်။ (၅၅၀။ ၉-၄။ ပ-၁၆။ အစော့)။ ပွဲမူ ဗွာ/ ကုန်သွယ်ခြင်း၌ လိမ္မာသောပညာရှိသည် အနည်းငယ်လည်းဖြစ်သော ဥစ္စာအရင်းဖြင့် များစွာသောဥစ္စာကို၎င်း အခြံအရံကို၎င်း ဖြစ်စေ၍ ထိုများစွာသောဥစ္စာအခြံအရံ၌ မိမိကိုယ် ကိုတည်စေ၏။ (၅၅၀။ ပ-၄၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ With humblest start and trifling capital, a **shrewd** and **able** man will rise to wealth, ----. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-20)
- “ယွံဂ္ဂကျာ်၊ အဲဆိုက်ဗွက်ပွဲဗနိက်လောန်ရ။ မူဟိုတ်ရော၊ အဲပဗ္ဗိက်ရောင်။ သတ်ရုပ်ဇန်တံဂ် ကိုပ်ကွာ်ဂ် ဂေါင်ဆဲတ်ရ။ ညင်ရံပွဲမရောင်ဂ်ရ။ တွဲသျှင်ညီ ပွဲဂ်ဖြစေ်အာရ။ ညင်သတ်ဂ်ကို ကိုပ်ကွာ်ဂ် ရုပ်ဂေါင်ဂပ်တရ။ လအံညီ ရုပ်ဖြလိုအာရိဟ်ဟ်တဲရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ကာလရုပ်ဂေါင် ဆဲတ်ဂ် ထးထင်မတ်မိုက်အနုဂ္ဂရတ် အဲမဆက်ကွဲဂ္ဂကျာ်ရောင်။ ပွဲယးဂ် ရုပ်ဂ်ဖြလိုအာညီ ပွန်ရ။ ထးညွန်စုတ်ဗပင်ထင် အဲဆက်ကွဲဂ္ဂကျာ်ရောင်။ ပွဲယးဂတဂ် ရုပ်ဂ်ဖြလိုအာဂ်အာ ပွန်ဂ် ထးသျှင်စုတ်ဗပင်ညွန်တဲ အဲမဆက်ကွဲဂ္ဂကျာ်ရောင်။ ဟိုတ်ဂ်ရ အဲဆိုက်ဗွက်ပွဲဗနိက် ရ အဲသွေးရောင်” သိုင်ကုန်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၅။ ၇-၁၀။ အစော့)။ ပွဲမူဗွာ/ ထိုစကား ကိုကြား၍ သိကြားမင်းသည် “နမမင်းသမီး၊ ငါသည် လိမ္မာသောကုန်သည်နှင့်တူ၏။ အကျိုးစီးပွားမရှိသည်၌ ဥစ္စာကို မဆုတ်မယုတ်စေ။ အကယ်၍သင်သည် အသက်ဖြင့်လည်း ကောင်း အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း တိုးပွားသည်ဖြစ်အံ့၊ ငါသည် သင့်အား ပဏ္ဏာလက် ဆောင်ကို တိုးပွား၍ဆောင်ရာ၏။ သင်သည် တစ်နေ့တစ်ပါး အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း အ ဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဆုတ်ယုတ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ငါသည် ဥစ္စာလက်ဆောင်ကို ဆုတ်ယုတ်စေ၏။” (၅၅၀။ တ-၇၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The Great Being, when he heard these words, made reply, “Lady Princess, I am a **wary trader**, and I waste not my substance for nought. If you were increasing in youth or beauty, I would also increase the present I offer you; but you are fading, and so I make the offering dwindle also.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book XI: p-69)
- ကြံဝံ ပင်အယုက်စိုက်ကြသွာ်တဲ သတ်ဝံသိုင်ချပ် “ကောန်အဲသွာင်လေဝ်ပွဲမဲ့၊ ကောန်အဲဝံ လေဝ် ပွဲဒေးဝံပင်ကိုဖြတဲဂ် ကိုန်ချင်လေဝ် ပွဲဒေးဝံပင်ကိုရ” သိုင်ချပ်တဲ ဖြဝတ်ကညာမူကိုရုပ် မှုရမျာင်မမိမ် မဆိုက်ဗွက်ပွဲဗနိက်ပေန်လေန်ဂ် သိုင်ကိုဂွဲတဲ ဝံသွတ်ဖြမဲ့ ညးနင်ဗစိုပ်သိုင်တဲ “မူ ကိစ္စတွဂုန်ရော” ဖြံဂ်သွာ်န။ “ယွံသွတ်ဖြ၊ ကောန်အဲအနိတ္ထိဂန္ဓကုမာဂ် ယာ်ရဗေ်လှေအ်လှန် ဝံ ဝံဒ်စမိန်ပြမာန်ဗေ်တဲ ကောန်အဲဂ် အဲခိုန်ကိုကိုန်ချင်ရ။ ဗေ်အဲသဲကိုပဂ္ဂကျာ်အဂ္ဂမဟေသီ ရ” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၂၆၃။ ၃-၈။ အစော့)။ ပွဲမူဗွာ/ ထိုမင်းသည် ဘုရားလောင်း၏ တဆယ့်ခြောက်နှစ်ရှိသောအခါ၌ “ငါ့အား တပါးသောသားသည်မရှိ။ ဤမင်းသားကား မာ

တုဂါမတို့ကို မသုံးဆောင်။ မင်းအဖြစ်ကိုလည်း အလိုမရှိသည်ဖြစ်လတ္တံ့။ ငါ့အား သားကိုရ ခဲ၏” ဟုကြံ၏။ ထိုအခါ ထိုမင်းသားကို ကခြင်းသီခြင်း၌လိမ္မာသော ယောကျ်ားအသွင် ဖြင့် လုပ်ကျွေး၍ မိမိအလိုသို့ လိုက်စေခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော ပျိုသောကချေသည်မတ ယောက်သည် ချဉ်းကပ်၍ “အရှင်မင်းကြီး၊ အဘယ်သို့ကြံသနည်း” ဟုမေး၏။ မင်းသည် ထိုအကြောင်းကိုကြား၏။ “အရှင်မင်းကြီး၊ ထိုသို့ဖြစ်စေကာမူ အကျွန်ုပ်သည် ထိုမင်းသား ကို ဖြားယောင်း၍ ကာမအရသာကို သိစေအံ့” ဟုလျှောက်၏။ “ထိုအနိတ္ထိဂန္ဓမည်သော ငါ့သားကို ဖြားယောင်းအံ့သောငှာ အကယ်၍သင်စွမ်းနိုင်အံ့၊ ငါ့သားသည် မင်းဖြစ်လတ္တံ့။ သင်သည် မိဖုယားကြီးဖြစ်ရအံ့” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၃၂/၄၃၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူ အေဂံလိက်/ When the lad was sixteen years old, the king thought thus within himself. “Other son have I none, and this one enjoys no pleasures. He will not even wish for the kingdom. What the good of such a son?” And there was a certain dancing girl, **clever at dance and song and music**, young, able to gain ascendancy over any man she came across. She approached the king, and asked what he was thinking about; the king told her what it was. “Let be, my lord,” said she: “I will allure him, I will make him love me.” “Well, if you can allure my son, who has never had any dealings whatsoever with women, he shall be king, and you shall be his chief queen!” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-227)

- ကောန်သကိုပ်သာဂုံ ဆိုက်ဗ္ဗက်ပွဲပြုကိုဟ်ပကာန်ဂှ်သန်။ (၅၅၀။ ၉-၂၉။ ပ-၉၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ လှည်းကုန်သည့်သားလည်း နွားတို့၏လက္ခဏာကို ပြသောကျမ်းကို ဘတ်၏။ (၅၅၀။ ပ-၁၄၀။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ And the young merchant, **being a judge of cattle**, ran his eye over the herd to see whether among them there was a thorough-bred bull who could pull the waggons across. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-74)
- ဗောဓိသတ် ဒွိဂကူအာပွတ်စိင်ရ၊ အာစိုပ်ဒဒ်ဗ္ဗာဲတဲ ပွဲကွတ်စိင် ဆိုက်ဗ္ဗက်တ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၁၈၂။ ပ-၅၁၆။ အစွောံ။) (ဆိုက်ဗ္ဗက်ပွဲကွတ်စိင် = ဆင်အတတ်၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ သည်။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ဘုရားလောင်းသည် ဆင်ဆရာတို့၏အမျိုး၌ဖြစ်၍ အရွယ်သို့ရောက်သည် ရှိသော် ဆင်ဆရာတို့၏အတတ်၌ အပြီးသို့ရောက်၍၊ ---။ (၅၅၀။ ဒု-၁၃၀။ ညောင် ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The Bodhisatta was born as an elephant-trainer’s son. When he grew up, he **was carefully taught** all that pertains to the training of elephants. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-64)
- “အဲနွံပိုန်ဘာအစွောံ ကာလအာယုက်ဂံပေင်(၈၀)ဂှ် မျုဟ်စိုတ်တဲ ရဲၣ်လှ်ပွောံဇန်သတပ် သုတ်ဇာတ်ဇကနိပါတ်ဂံၣ် ညံင်သွာ်မဆိုက်ဗ္ဗက်ပွဲဇုန်ဟံၣ်တဲ မရဲၣ်လှ်ပွောံဇန်သတပ်လပ်ဇုင် ဟံၣ်ဂှ်ကိုရ၊ ညံင်သတ်ဂှ်ကိုရ -----။” (ဂလာန်ကျော်ဇော်အစွောံ) (၅၅၀။ ၉-၁၅၀။ ပ-၄၂၁။ အစွောံ။) (ညံင်သွာ်မဆိုက်ဗ္ဗက်ပွဲဇုန်ဟံၣ် = ပန်းသီကုံးခြင်းအမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ သောပန်းသမားကဲ့သို့။)

- (ကုမာရကဿပ) အာယုကိန်ထိပုသ္မာန် တိတ်ပကော့ခမီ ဇရေင်ကျက်တြဲရ၊ ပေင်အာယုကိန်ခါ ဇောသ္မာံတဲ ဝံဒ်ပယင်ရ၊ ကြံဝံ **ဆိုက်ဗ္ဗကိ**ပွဲအဘိဝေင်တဲ မွဲရမျာင်မစိစောန်လောန် ဝံဒ်အွာ ဓမ္မကထိုက်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၁၂။ ပ-၄၀။ အစောံ)။ ပွဲမူဗ္ဗာ/ ကုမာရကဿပသည် ခုနစ် နှစ်ရှိလတ်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်ဝယ် သာမဏေပြု၍ အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့် လတ်သော် ပဉ္စင်းအဖြစ်ကိုရ၍ ကာလရှည်လတ်သော် ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ဆန်း ကြယ်စွာတရားဟောတတ်သော ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ပ-၇၅။ ညောင်ကန်။) (ဆိုက်ဗ္ဗကိပွဲအဘိဝေင် = အဘိဓမ္မာတရား၌ ကျွမ်းကျင်နံ့စပ်သည်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ At the age of seven he (Prince Kassapa) was admitted a novice under the Master, and a full Brother when he was old enough. As time went on, he waxed famous among the expounders of the Truth. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-38)
- “ယုံခမီတံ၊ ပိုကျန်မွဲကိုပညာ **မဆိုက်ဗ္ဗကိ**ပွဲဥပပါယ်ဂ် အတိက်တေံဒ်တဲရ။” (၅၅၀။ ၉-၁၇။ ပ-၄၉။ အစောံ)။ (ဆိုက်ဗ္ဗကိပွဲဥပပါယ် = ဥပါယ်၌လိမ္မာသည်။ အကြောင်း၌လိမ္မာ သည်။ အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို၎င်း ယုတ္တိတန်သည် မတန်သည်ကို၎င်း ပိုင်း ခြားဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းရှိသည်။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ရဟန်းတို့၊ ရှေး၌လည်း ငါဘုရားသည် ပညာရှိသည် သာလျှင်တည်း၊ အကြောင်း၌လိမ္မာသည်သာလျှင်တည်း။ (၅၅၀။ ဒု-၁၀၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲ မူအေင်လိက်/ “Not this once only is the Buddha wise, but wise he was before and **fertile in all resource**. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-53)
- စာင်ပရော်ဂ်တုန်လေဝ် ပွဲပးဇုက်ဗတသတ်ဂ်ကို ပွဲပးလယအ်ဂ်ကို ဟိုတ်စာင်ဂ်**ဆိုက်ဗ္ဗကိ** လောန်အို ဟံဝံဒ်ဒုအ်ပးဂ်သက်က်။ (၅၅၀။ ၉-၂၀၉။ ပ-၅၈။ အစောံ)။ (ဆိုက်ဗ္ဗကိ = လိမ္မာပါးနပ်သည်။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ထိုကြက်သည် သားမြီးကျော့ကွင်း၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ် ကြောင့် ကိုယ်ကိုမိမိမိမိသောငှာမပေး၊ ပျံ၍ပျံ၍နား၏။ (၅၅၀။ ဒု-၂၂၂။ ညောင်ကန်။)
- ဩတြံမွဲ နွံကိုပညာ **မဆိုက်ဗ္ဗကိ**ပွဲလွီမပြဂ် အဲဝံညာတ်ဂတမတ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ တ္တပညာတံ လွီမွဲမပြဂ် လွထေံကော့ညိ။ (၅၅၀။ ၉-၅၁။ ပ-၁၆၉။ အစောံ)။ (ဆိုက်ဗ္ဗကိပွဲလွီ = လုံ့ လပြုခြင်း၌လိမ္မာသည်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ “----- Verily, we should strive on unremittingly with dauntless hearts, seeing that the fruit of perseverance is so **excellent**.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-133)
- သိုင်မဒ္ဒဝဂ် နိဿဲကိုဂ္ဂကျာ်တဲ ကတိုဒ်စံင်တူယဲပူမတ် မဇ္ဇော်ကိုဒြဟတ်ဂ်ဒ်တဲ ဖျုန်ဂြိုဟ်သိုင် ဂ်ကတ်တိုန်တဲ ဆီဇ္ဇော်တိတ်အာ နူတရင်ပဿာဝမင်ရ၊ နူဂ်တဲသိုင်ကတိုဒ်ယဲဂ္ဂရ၊ အွာသဝ် ဂမ္ဘိုင်**မဆိုက်ဗ္ဗကိ**တံဂ် တွဟ်နလွီပရဂ် ဟံသွဟ်ရထတဲ ဝီဟံမာန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၀။ ဒု-၄၆၄။ အစောံ)။ (အွာသဝ်မဆိုက်ဗ္ဗကိ = ကျွမ်းကျင်သောဆေးဆရာ။ ကြီးမြတ်သော

ဆေးသမား။) (တရင်ပသာဝမင် = ပါင်ဂှံင်ခယျာ/သဗျာ။) ပဲ့မူဗျာ/ ထို(မဒ္ဒဝ)မင်းသည် မိဖုရားကိုမှီ၍ စိုးရိမ်ခြင်းကြီးစွာဖြစ်၏။ ပူသောနှလုံးရှိသည်ဖြစ်၍ သွေးယို၏။ ထိုအခါမှစ၍ ထိုမင်း၏ဝမ်းမှ သွေးထွက်၏။ ကြီးစွာသောအနာဖြစ်၏။ ကြီးမြတ်ကုန်သော မင်း၏ဆေးသမားတို့သည် ဆေးကုအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်ကုန်။ (၅၅၀။ တ-၂၆၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Then great sorrow for her fell upon him (the king): his heart became hot and poured out blood: after that blood flowed from his entrails, and his sickness became great. The **great royal physicians** could not cure him. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-208)

- သုတ်ခါဇ္ဇော်အာမဲ့စွံ၊ ကောန်တြုံသေဋ္ဌိဗတောန်လိက် သုတ်ဦက်ဂှ်ယိုက်ဏာဂတို ကောန်သေဋ္ဌိ ဗတောန်လိက် သိုဂ္ဂုန်ဝေါဟာရပိသ် မလေပ်ဗဗွဲလွင် ဆိုက်ဗွက်အာပွဲဂလာန် သိုဝေါဟာရဘာသာ။ (၅၅၀။ ၉-၁၂၅။ ၁-၃၅၆။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ ထိုသူငယ်နှစ်ယောက်တို့သည် တပြိုင်နက်ကြီးကုန်၏။ သူဌေးသားသည် အကွရာအရေးကို သင်သည်ရှိသော် ထိုသူဌေးကျွန်သည်လည်း သင်ပုန်းကိုယူလျက်သွား၍ ထိုသူဌေးသားနှင့်လျင်တကွ အကွရာအရေးကို သင်၏။ ဂဏန်းကို သင်၏။ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်သော သင်ခြင်းတို့ကိုပြု၏။ ထိုကျွန်မသားသည် အစဉ်သဖြင့် စကား၌လိမ္မာ၏။ ဝေါဟာရ၌လိမ္မာ၏။ (၅၅၀။ ၁-၅၃၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ -----, the two children grew up together. And when the rich man's son was being taught to write, the young slave used to go with his young master's tablets and so learned at the same time to write himself. Next he learned two or three handicrafts, and grew up to be a fair-spoken and handsome young man. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-275)
- “ယုံမွဲတအ်၊ ခမီဗွဲဂှ် ဆိုက်ဗွက်ပဲ့မင်မဲ့ဇကုသန်။” (၅၅၀။ ၉-၂၀၉။ ၁-၅၈၇။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောပဉ္စင်းငယ်။/ ထိုပဉ္စင်းငယ်သည် မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအမှု၌ လိမ္မာသည့်ဖြစ်သတတ်။ (၅၅၀။ ၃-၂၂၁။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ This fellow, as we learn, **was clever** at taking care of his person. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-112)
- “ယုံခမီတံ၊ ဓနုဂ္ဂဟထေရ်ဝံ ဆိုက်ဗွက်ပဲ့စွေဟ်ဂှ် ဆလျဟ်ဝံဟံသေင်။ နူအတိက်တေလေဝ် ဆိုက်ဗွက်တဲရ။” (၅၅၀။ ၉-၂၈၃။ ၃-၇၂/၇၃။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ “ရဟန်းတို့၊ ယခုအခါ၌သာလျှင် ဤဓနုဂ္ဂဟတိဿသည် စစ်ထိုးခြင်းအစီအရင်၌ လိမ္မာသည့်မဟုတ်သေး။ ရှေး၌လည်း စစ်ထိုးခြင်းအစီအရင်၌ လိမ္မာသလျှင်ကတည်း။” (၅၅၀။ ၃-၅၂၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “This is not the first time that Dhanuggahatissa **was clever** in discussing war”: ----. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-276)

- ပွဲကာလ၌ သင်္ဂဟိဒ္ဓိအာစိင်ချပ် “အလုံဂတာဇမ္ဗုဒိပ်ဝံ စိင်ဆိုက်ဗွက်ညင်သင်ဝံ၌ ဟံ့မွဲရ။ သိုင် သမ္ဘိဝံ သိုက်ဂစိတ်စိင်ဝံ သိုဇကုအဲတဲ သိုက်ပွဲဗျေပုဗပိတံ၌ ကိုချိုတ်စုတ်ရောင်သံ။” (၅၅၀။ ၉-၁၂။ ၁-၃၄၉။ အစွောံ။) ပွဲမူဗာ/ ဆင်ဆရာသည် “ဇမ္ဗုဒိပါအလုံး၌ ဤဆင် နှင့်တူသော ကောင်းစွာသင်အပ်သော ဆင်မည်သည်မရှိ။ ယုံမှားမဲ့လျှင် ဤဆင်ကို ဤ မင်းသည် တောင်ကမ်းပါး၌ကျ၍ သေစေလိုသည်ဖြစ်သတတ်” ဟုကြံ၏။ (၅၅၀။ ၁-၅၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Then thought the mahout to himself, “All India cannot shew the match of this elephant for **excellence of training.** Surely the king must want to make him tumble over the precipice and meet his death.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-270)
- “ယံမတအံ၊ သမ္ဘိမအောန်ဂတိ မဟံဆိုက်ဗွက်ပွဲဒတဲမြမောင်ဂံ သန္တဒတဲမြမောင်ညး တ သိုက်ညးမွဲမွဲ မဒ်ဟဲရ။ လဟုတ်ဒတဲမြမောင် ဒဒိုက်ညးမဇ္ဇော်ဟောင် မဒ်ရောင်။” (၅၅၀။ ၉-၄၆။ ၁-၁၅၀။ အစွောံ။) (ဂတိ = ပညာ) ပွဲမူဗာ/ ပညာမရှိသောသူသည် အကျိုး စီးပွားကို ပြုအံ့ဟူ၍ အကျိုးစီးပွားကို ယုတ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အကျိုးရှိသည်၌ မ လိမ္မာသောသူသည် ချမ်းသာနှစ်ပါးဟူသော အကျိုးစီးပွားကိုကျင့်ခြင်းသည် ချမ်းသာကို ဆောင်ရွက်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်။ (၅၅၀။ ၁-၂၂။ ညောင်ကန်။)
- ပွဲ၌ိုင်လင်လင်ကိုဒ် သွာဇန်ပွဲ၌ိုင်လင် ချိတ်ကောက်စီကွေးဆိုက်ဗွက်လင်ကိုဒ် ကာလ၌ ဝံဇန် ကေတ်ဇန်ပွဲ၌ိုင်လင် သွာဇန်ဇာန်ရောင်။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ၁-၇၆။ ဂရိုက်သံ)
- ပြုဇန်တံညးဂမ္ဘိုင် ဝံမိင်ကေတ်ဂလာန်ကျပ်တြဲ ဂလာန်တြအရန်တံမပြဲတဲ မဆိုက်ဗွက်စီကွေး ညာဏ်လျးတူးချိတ်ကောက် ပွဲတ၌ိုင်ခေတ်မပြဲ --။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ၁-၆၀၄။ ဂရိုက် သံ)

ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝံ နဒဒ်ပိုဒ်နာမဝိသေသနမဲ့လင် စကာမာန်ဟောင်ရ။ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ ‘ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော’ မဒ်ရ။ ဝိဘတ် ‘ပွဲ’ ဝံ၌ ဟံ့ဒးကေတ်တဲလင် ဖျပ်ကိုပိုဒ်နာမ်မူဗွဲဂတ၌တဲ ရပ်စပ်စကာမာန်ရ။ ဥပမာ) ‘အွာသင်ဂမ္ဘိုင်မဆိုက်ဗွက်’ (ကျွမ်းကျင်သောဆေးဆရာများ)၊ ‘သွာလော် မဆိုက်ဗွက်’ (ကျွမ်းကျင်သောကဗျာသည်)၊ ‘အွာပါန်နီမဆိုက်ဗွက်’ (ကျွမ်းကျင်သောပန်းချီဆရာ) မြသင်ဝံရ။ နိဿဲကိုပိုဒ်နာမ်မူဗွဲဂတဝံတဲ အဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝံ ဝံပြာကတ်တဲရ။ ‘အွာ သင်မဆိုက်ဗွက်’ မွဲဂံ ဆိုက်ဗွက်တဲပွဲကွတ်သင် ဆိုက်ဗွက်တဲပွဲမဝီယဲရ။ ‘သွာလော်မဆိုက်ဗွက်’ မွဲ ဝံ ဆိုက်ဗွက်တဲပွဲမလော်ရ။ ‘အွာပါန်နီမဆိုက်ဗွက်’ မွဲဂံ ဆိုက်ဗွက်တဲပွဲကွတ်မချူရပ်ရ။ ပွဲဂကောံ ဝေါဟာ ‘ဆိုက်ဗွက်ပွဲကွတ်သင်’ ဝံ ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝံ ဒ်တဲပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ၊ ပွဲဂကောံဝေါ ဟာ ‘အွာသင်မဆိုက်ဗွက်’ ဝံ ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဝံ ဒ်တဲပိုဒ်နာမဝိသေသနမဲ့ရ။ ဆဝံညီ မွဲ ယုသဒ္ဓါခေတ်တော်ရ။

ဆိုက်ဗွက် — အဓိပ္ပါယ်(၂)။ ပြာပ်ညွှန်။ နိဿံ။ သိပ်တိုပ်။ ခေသီက္ခီ။ ခွဲစွဲ။
 ချဉ်းကပ်သည့်။ ဖိုဝဲသည့်။ ဆည်းကပ်သည့်။ ခိုလှုံသည့်။ ခစားသည့်။
to approach, to associate with, to take refuge in,
to revere, to adhere to

လူတ်ရံင်ဝါကျပယိုက်ဂမ္တိုင်ဗွဲသွပ်ဝံတဲ ညးမဗ်လူတ်ဂမ္တိုင် ကုဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်လွေင် (၂)ဏအံၣ် သွံကွဲးတွဲးပွဲစိုတ်ရောင်။

- ကာလဂ် မွဲဟ်ဗက်ပလံင်ဏာဗောဓိသတ်(သိုင်သုတသောမ)ဂ် ဤင်ကိုဂကူသန်ဟေင်၊ ဗောဓိသတ်မဆိုက်ဗွက်ကိုချင်ဏန္ဒပတ္တနာဂ်တဲ ညးချင်တံၣ် ဤဏာတ်ချင် ညံင်ရချင်သွပ်ကိုရ။ ပွဲချင်ညးမဤဏာတ်လဝ်ဂ် ဗောဓိသတ်လုပ်အာတဲ တိုန်နန်ပြာသာဒ်တဲ -----။ (၅၅၀။ ၆-၅၃၇။ ၉-၃၉၇။ အစွောံ)။ (ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ဒွဲဝံတဲ ဝံအဓိပ္ပါယ် ‘ပြာပ်ညွှန် ကျင်’/ ‘စိုပ်ဆိုက်ညွှန်ကျင်’၊ ဗတ်ဗွာမုး ‘အနီးသို့ရောက်လာသည်’/ ‘ချဉ်းကပ်ရောက်လာသည်’၊ ဗတ်အေဂံလိက်မုး “to approach”/ “to come near” မဒ်ရ။ ပွဲမူဗွာ(ညောင်ကန်)ဂ် ပိုဒ်ဂလာန်ဏအံၣ်ဟံမဲ။)
- “ယံသိုင်ဏန်၊ သတ္တံၣ် ညးမဤင်ကိုလမိင်လညာတ်ကွတ်ဗွောန် ညးမုဲကိုပညာမဇိပ်ကွိပ် ညးမုဲကုဂုန်မဗ်သတ် ဂပ်ဂပ်ဆိုက်ဗွက်နိဿံ သီက္ခီသိပ်ဂြိပ်တဲ အာကတ်ဗွောန်သွာန်သျှက်ညီ။” (၅၅၀။ ၆-၅၂၂။ ၈-၃၃၆။ အစွောံ)။ ဝေါဟာရဂမ္တိုင် ‘ဆိုက်ဗွက်’၊ ‘နိဿံ’၊ ‘သီက္ခီ’၊ ‘သိပ်ဂြိပ်’ တအံၣ် ပွဲဒွဲဝံ မုဲလအာအဓိပ္ပါယ်မတုပ်သွဟ် မဒ်တ synonyms အိုတ်ရ။ ပွဲမူဗွာ/ သိကြားမင်း၊ အကြင်သတ္တဝါတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သောအကြောင်းကို သိခြင်းငှာစွမ်းနိုင်ကုန်သော များသောအကြားအမြင်ရှိကုန်သော ပညာကြီးကုန်သောသူတို့ကို ဖိုဝဲရာဇာ။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၇၀။)
- (ပွင်ဂုက်ဗွာဂ် ဝံမိင်ဂလာန်ဗညာဓရံတဲ) မိပ်စိုတ်တဲဟိုဂး “ယဝ်တြအဲဒင်သဇိုင်ဝံတဲ ခိုဟ်ဗွဲမလောန်ရ၊ ညာတ်ဂးတြအဲသွောံဗွဲတိတ်နုဒုဟ် သွောံဗွာန်ဥပရာဇာ ဝံယဿပတ္တိ ဆောတ်ဟံမဲရ၊ ဂတနူဏအံၣ် ပိုသွောံနိဿံဆိုက်ဗွက် ပိုန်ကုသိုတြအဲကို။” (ရာဇာဝံသကထာ။ ၃၂၇။) ပွဲမူဗွာ/ ယင်းစကားကို ထောင်စောင့်တို့ကြားလျှင် ဝမ်းသာအားရစွာဖြင့် “ငါ့ရှင်တာဝန်ယူ၍ တိုက်ဝံလျှင် အလွန်ကောင်းမည်၊ ငါ့ရှင်လည်း ဒုက္ခမှလွတ်ကင်းရမည်၊ ယဿပတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသော ဥပရာဇာမင်းဖြစ်ရမည်မချွတ်၊ နောင်ကို ငါ့ရှင်၏ဘုန်းရိပ်ကို ငါတို့ခိုလှုံရတော့မည်။” (ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း။ နိုင်ပန်းလှ။)
- ဥပးဗြဲဥတ္တရာဂ် ပတ္တိနူအာစိုပ်သို့ကောန်ဂကူတြုတြသို့တေံတဲ တွဟ်နဂံဆိုက်ဗွက်ခမိတြုခမိဗြဲကို တွဟ်နကိုဒါန်ကို တွဟ်နကလင်ပင်မိုင်ခေပ်ကို ဟံကလိဝံမဲလှေရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။

ပ-၁၆၄။ ဂရိုက်သံ။) (ဆိုက်ဗွက် = ပြာ်အာခစ။ နိဿဲခစ။ (ဗွာ/ ချဉ်းကပ်ခစား သည်။ ဆည်းကပ်သည်။)

- ဒကာတံမဒ်ဗုဒ္ဓဘာသာဆဲဲ မလေဝ်ဂှဲသ္မိဝ်ကုသို ဗွဲကိုကျက်ဝင်သင် ဇိုန်ဏှင်ကိုလမျိုဇကု ပွဲသာသနာ သဒ္ဓါစေတနာဂှဲလေဝ်ကေဝ်ဖြင် ပြာ်ကျင်ဆိုက်ဗွက်ကိုရတ်ပိပြကာ ယံ့တွဝါသ နာ ဒကာသပုရိုဟ် ဥပဒန်တြုဗြဲတံးဂမ္တိုင်။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၇၇။ ဂရိုက်သံ) (ဆိုက်ဗွက် = နိဿဲ။ ခစ။ သိပ်ဂှိပ်။ (ဗွာ/ အမှီပြုသည်။ ခစားသည်။ ဆည်းကပ်သည်။)
- ဗွဲဂှ်သိုမပြာ်အာဆိုက်ဗွက်ရတ်ပိပြကာ မွဲကိုသီမသုန်ဟံ့ဂံကင်ညွတ် လေပ်ဗေဒင်ပိ နိဿဲ ကိုသ္မိုင်ကောသလရးတဲ ဂယိုင်တ်လမျိုရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၄၆၇။ ဂရိုက်သံ။)
- မင်ဗွဲဥတ္တရ ဇွာ်ကာလပြာ်အာဆိုက်ဗွက် ဇရေင်မှာထေရ်သာရိပိုတ်ညှိပ်ပွာန်ခပ် ဝံ့မိင် ကေတ်ခပ်မှာထေရ်ဂှ်တဲ ကလိဂံဝင်သဒ္ဓါကျာ တိတ်အာသွသာမဏီ။——။ (သုဓမ္မဒေသ နာ။ ပ-၆၀၆။ ဂရိုက်သံ။)
- ဩကုပူဂိုဗွဲ နှဲနဲညးမတွဲလင်ကုန်နဂှ် ဗွဲလေင်သွာန်သုက်ဂှ်ဂှဲအာ ပျော်စိုတ်ဗွာရဏာ ပြာ်အာဆိုက်ဗွက်သိပ်ဂှိပ်ကို ပူဂိုလ်လျာဏမိတ်တဲ ကလိဂံဝင်မာန်ရ၊ ပူဂိုဝံ ပူဂိုနေယျမွဲရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၂၄၆။ ဂရိုက်သံ)
- “ခမိဂေါတမဝံ ဇြကန္တမလေပ်ကွတ်မဟာဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာရ၊ အဲဒးအာဆိုက်ဗွက်ခစတဲ ဝိုင်ဗ္ဗောန် ကေတ်ကွတ်ဂှ်ရ။” (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၃၆၈။ ဂရိုက်သံ။)
- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံဂှ် ညာတ်ညးတုဟ်အာဆိုက်ဗွက်ရှေ့သျှံဒိုင် သံကိစ္စထေရ်တဲ ဟိုပျိုန်ဒုဟ် ဟစေ မုဟ်ပါင်ကို ဟိုဂရိုဟ်ဗွေက်ဖျင်အိုတ်ရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၅၉၇။ ဂရိုက်သံ။)
- အဲမွဲယုတ်သရဏဂမန်ယထေရ်သေင်ဟာ ဝံ့ပြာ်အာပစ္စုဇ္ဇော်ဆိုက်ဗွက် သီက္ခိခစလင်ကျက် ဝင်သင် ရတ်ပိပြကာတဲရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၄၆၁။ ဂရိုက်သံ။) (ဆိုက်ဗွက် = ဆည်း ကပ်သည်)

ဝေါဟာရ ‘ဆိုက်ဗွက်’ ပျော်အမိပျယ်ဒေ(၂)သ် အတိုင်အဲမပွိတ်ထွဲဟိုပျးကျင်လင်ဂှ် ညးမဗိုလူတ် တွက္ကော်မန်တိုတအံညးဂမ္တိုင် တုဟ်နသမ္မိလေဝဲသွာမာန် ‘ဆိုက်ဗွက်စီကွဲး’ မွဲ၊ ‘ဆိုက်ဗွက်နိဿဲ’ မွဲ၊ သ်ဝံ့သြဝိုင်စွတ်သမ္မိလင်ညိအံ။

(((((((((((((((((((((((((((((((())))))))))))))))))))))))))))